

SĂNĂTATE PUBLICĂ ŞI MANAGEMENT SANITAR

INSTITUȚIA MEDICO-SANITARĂ PUBLICĂ, SPITALUL CLINIC DE TRAUMATOLOGIE ŞI ORTOPEDIE 50 DE ANI – ASCENSIUNEA PROFESIONALISMULUI ÎN ORTOPEDIE ŞI TRAUMATOLOGIE. TREPTILE AVANSĂRII ÎN TIMP (Studiu documentar)

Anatolie Taran – dr. hab. în med., Director general IMSP SCTO,
Vasile Trofăilă – jurnalist documentarist, Om Emerit al Republicii Moldova,
Instituția Medico-Sanitară Publică, Spitalul Clinic de Traumatologie și Ortopedie
anatol.taran@yahoo.com., 022242330 tel. cont.

Rezumat

Timpul își urmează neabătut cursul și iată că a adunat 50 de ani de la fondarea IMSP Spitalului Clinic de Traumatologie și Ortopedie. Vârsta, e lucru știut, se măsoară nu doar cu anii trăiți, ci și, în primul rând, cu faptele. Astăzi, făcând o privire de ansamblu, putem spune cu certitudine, că spitalul, începându-și activitatea în condițiile unui mic dispensar, a parcurs perseverent toate etapele evoluției medicinei din Moldova, a crescut și s-a transformat într-o instituție medicală modernă, care în prezent oferă pacienților tratament la cele mai avansate standarde europene. În ultimii douăzeci de ani, în IMSP SCTO au fost tratați chirurgical peste 70.000 de pacienți și consultați cca 350.000 de solicitanți. Din primele zile ale existenței sale, instituția a exercitat rolul de stat major în opera de formare, dezvoltare și dirijare a serviciului ortopedico-traumatologic din Moldova.

Cuvinte-cheie: spitalul de Traumatologie și Ortopedie, 50 de ani de la fondare

Summary. The rise of professionalism in orthopedics and traumatology. Steps in time. (Documentary Study)

Time unswervingly follow its course and here we are, on the 50th anniversary of foundation of the Republican Hospital of Traumatology, Orthopaedics and Prosthetics. Age, as we all know, is measured not only by years lived, but, first of all, by things done. Today, making a general overview, we can certainly say that the hospital, which started its activity in terms of a small dispensary, grew and became a modern medical facility, which now offer to the patients the most advanced European standards. In the past twenty years, in our institution were surgically treated over 70.000 patients and about 350.000 people where consulted by specialists. From the first days of its existence, our institution has exercised the crucial role in training, development and management of trauma & orthopedic service in Moldova.

Key words: republican Hospital of Traumatology, Orthopaedics and Prosthetics, 50th anniversary of foundation

Резюме. Рост профессионализма в ортопедии и травматологии. Ступени развития во времени (Документальное исследование)

Время неуклонно идет своим чередом и вот прошло 50 лет со дня основания Республиканской Больницы Травматологии и Ортопедии и Протезирования. Возраст, это общеизвестно, измеряется не только годами жизни, но, во-первых и фактами. Сегодня, делая общий обзор, мы можем с уверенностью сказать, что больница начала свою деятельность с маленького диспансера, который в последующем прошел все этапы развития медицины в Молдове, вырос и превратился в современное медицинское учреждение, которое теперь предлагает пациентам самые современные европейские стандарты. За последние двадцать лет, в нашем учреждении, хирургическое лечение получали более 70 тысяч пациентов, а консультативную помощь около 350 тысяч нуждающихся. С первых дней своего существования, наше учреждение продолжает осуществлять свою главную роль в обучении, развитии и в управлении ортопедической и травматологической службой в Молдове

Ключевые слова: 50 лет со дня основания, Республиканская Больница Травматологии и Ортопедии

La început a fost ideea, generată, după cum se știe deja, de marele savant și patriot Nicolae Testemițanu. Ea însă a avut nevoie de un calcul științific, de promotori și de un real suport material. Și numai după o muncă asiduă a venit bucuria împlinirii. Care au fost

etapele devenirii Instituției Medico-Sanitare Publice, care activează de o jumătate de secol? Cum a decurs evoluția ei? Cine au fost oamenii, care au contribuit activ la materializarea ideii și la afirmarea instituției? Vom încerca să răspundem la aceste întrebări, con-

sultând, în primul rând, documentele timpului, dar și ascultând destăinuirile înaintașilor.

Fabrica de proteze:

Către 30 martie 1945, încă până la sfârșitul războiului și victoria asupra fascismului german, în republică se numărau 15.000 de invalizi, inclusiv peste 1.000 de invalizi de război. Proiectul fabricii de proteze fusese elaborat de Comisariatul Norodnic al Asigurării Sociale în frunte cu comisarul Ana Nicolae Varvarețkaia, care, încă la 12 martie 1945, îl numise pe Vasile Efimenko, delegat de CC al PC(b)M, în funcția de director al noii fabrici de proteze, stabilindu-i un salariu lunar de 1.200 de ruble.

În ziua de 30 martie 1945, SCN a adoptat hotărârea nr. 290 „Cu privire la organizarea fabricii de proteze a Comisariatului Norodnic al Asigurării Sociale” și, în scopul „asigurării invalizilor Marelui Război pentru Apărarea Patriei cu proteze și încălțăminte ortopedică. La 4 august 1945, Comisariatul Norodnic al Asigurării Sociale a aprobat statutul fabricii, care prevedea că ea va activa pe bază de *hozrasciot*. Întreprinderea a fost înregistrată de stat la 6 august 1945. La 21 aprilie 1948 întreprinderea a fost denumită Fabrica de proteze a Ministerului de Asigurare Socială al RSSM și reînregistrată pe adresa, or. Chișinău, str. Șmidt, 118.

Următorul director al fabricii a fost Moisei Petrovici Kranker. La 29 decembrie 1949, el, printre alți membri ai comisiei de recepționare a lucrărilor de reparație, a semnat actul respectiv, iar la 2 februarie 1951 a fost destituit prin ordinul ministrului. În calitate de director interimar a fost numit Fiodor P. Balin, inspector la ministerul de resort. Pe postul de inginer-șef s-au aflat Pavlovski, Vasile Belousov, Grigorie Moliruk. În calitate de director a fost numit V. I. Popovici.

La 12 iulie 1960, Sovietul Miniștrilor al RSSM a adoptat hotărârea nr. 297, conform căreia Fabrica de proteze a fost transmisă în subordonarea Ministerului Ocrotirii Sănătății al republicii. Pe postul de director continua să activeze V. I. Popovici.

Dispensarul de Traumatologie, Ortopedie și Protezare

Până în 1959, asistența specializată bolnavilor cu traume ale aparatului locomotor li se acorda numai în secțiile de chirurgie ale spitalelor. La 12 august 1957, Ministerul Ocrotirii Sănătății al Uniunii RSS a emis ordinul nr. 125-m „Cu privire la profilaxia traumatismului, ameliorarea asistenței traumatologice și ortopedice populației”.

În conformitate cu acest document, în 1959, la Spitalul Clinic Republican din Chișinău, pentru prima dată a fost deschisă o secție de traumatologie pentru 40 de paturi-locuri, condusă de chirurgul Larisa Iacuin. În 1961 a fost deschisă secția de traumatologie

cu 40 de paturi-locuri la Spitalul asistenței medicale de urgență din Chișinău. În 1963, această secție a fost suplimentată cu 20 de paturi. Așa a fost pus începutul serviciului traumatologic în RSSM.

Prin hotărârea nr. 297 din 12 iulie 1960 și ordinul ministrului Ocrotirii Sănătății al RSSM nr. 42 din 27 februarie 1961, pe baza Fabricii de proteze și a secției ei medicale, se organizează Dispensarul Republican de Traumatologie, Ortopedie și Protezare cu un staționar de 25 de paturi-locuri. El a devenit centrul organizațional în acest domeniu. Primul medic-șef al Dispensarului, a fost Serghei S. Strungaru.

Începând din luna iunie 1961, în fruntea Dispensarului s-a aflat medicul ortoped-traumatolog Boris Serghei Strelețchi. Conform hotărârii de guvern din 21 noiembrie 1961, Dispensarului i s-a repartizat clădirea fostei fabrici de mănuși. În martie 1962 a început, parțial, reparația capitală. Clădirea urma să fie eliberată în totalitate doar la finele lui iunie 1962, iar reparația să fie terminată către 1 decembrie 1962.

Medicul-șef Boris Strelețchi informa instanțele ierarhice superioare, că în 1962 au început lucrările de construcție capitală a unei noi clădiri a Dispensarului, că, în legătură cu necesitatea de a mări numărul de paturi, Comitetul de Stat pentru Construcții și Comitetul de Stat pentru Planificare ale RSSM au permis Dispensarului să modifice proiectul inițial al clădirii și, în loc de două etaje se vor construi trei. În 1962, edificiul era ridicat și acoperit. Lucrările de finisare urmau să fie efectuate în 1963 și darea clădirii în exploatare – la finele aceluiași an.

În 1963, statele de personal ale Dispensarului prevedeau salarizarea a 56 de angajați, inclusiv a 8 medici și 21,5 unități de personal medical mediu. Numele medicilor erau Boris Strelețchi, Neonila C. Corlașan, Greza V. Băstrovă, Ivan F. Gridnev, Samuil B. Mironeanski, Valentina V. Covalski, Elena N. Repin, Dumitru F. Bâtcă. Toți aveau studii superioare.

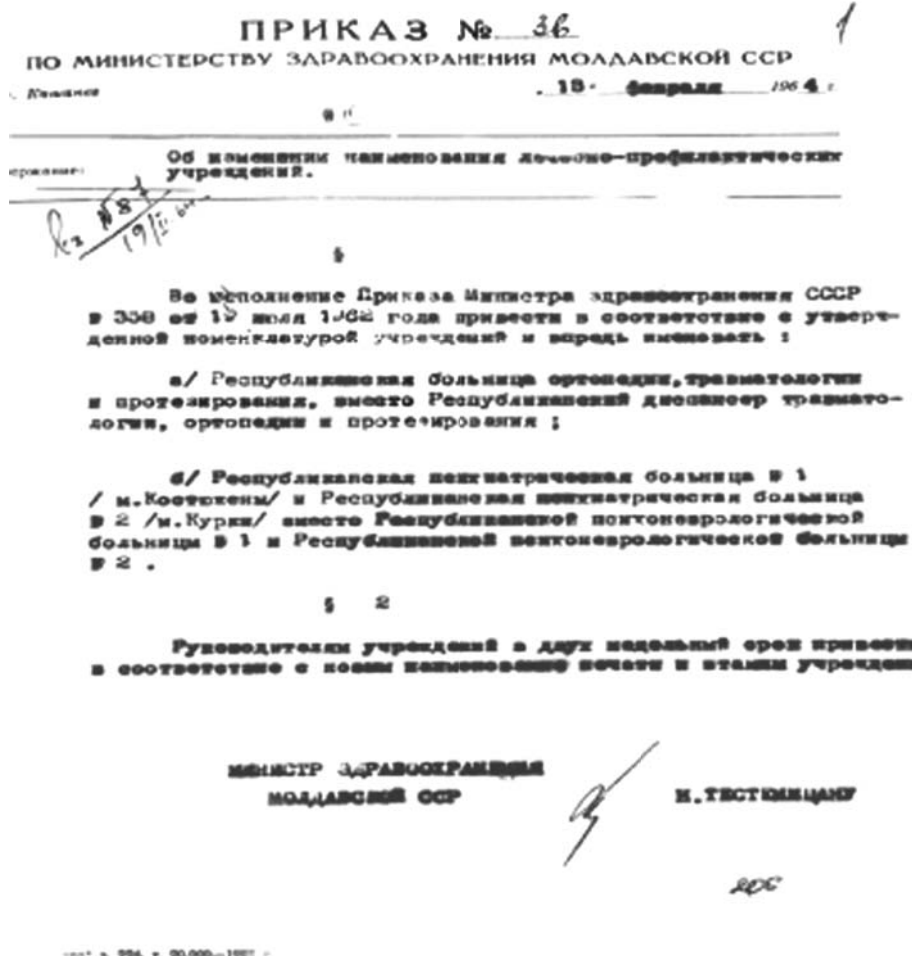
La 18 februarie 1964, ministrul Ocrotirii Sănătății al RSSM Nicolae Testemițanu semnează ordinul nr. 36 „Cu privire la modificarea denumirilor instituțiilor curative și de profilaxie”. Paragraful 1, punctul „a” e formulat astfel:

„Întru executarea ordinului ministrului Ocrotirii Sănătății al URSS nr. 358 din 19 iulie 1962, a aduce în corespundere cu nomenclatorul aprobat al instituțiilor și a denumi în continuare:

a) Spitalul Republican de Traumatologie, Ortopedie și Protezare în loc de Dispensarul republican de traumatologie, ortopedie și protezare”.

Inițial, spitalul dispunea de 25 de paturi-locuri. În anul 1965, capacitatea lui a crescut până la 110 paturi-locuri. **În funcția de medic-șef își continua activitatea B. S. Strelețchi.**

Spitalul Republican de Traumatologie, Ortopedie şi Protezare (SRTO şi P)

Construcția clădirii noi a spitalului cu 3 etaje pe strada Academiei, 11, îi fusese încredințată Direcției de construcții nr. 1 din Chișinău. Dar ea nu făcea față sarcinilor. În 1964, DC-1 a valorificat doar 159,6 mii ruble sau 41,9 la sută din investițiile capitale alocate. Din această cauză, clădirea nu a fost dată în exploatare nici în trimestrul III, nici în trimestrul IV al anului, după cum prevedea planul. A fost dată în folosință doar în 1965. După finisarea blocului cu 3 etaje, în 1966, au fost deschise 3 secții spitalicești:

- 1) Traumatisme recente sau acute, 40 de paturi, șef-secție Constantin Cozub; apoi Boris Donțov;
- 2) Ortopedie și protezare, 40 de paturi, șef-secție Dumitru Bâtcă;
- 3) Ortopedie și traumatisme pediatrie, 30 paturi, șef-secție Vera Vucolov.

Ministrul Ocrotirii Sănătății al RSSM, N. A. Testemițanu, scria în adresa organelor de conducere a republicii: „Darea în exploatare în prima jumătate a anului 1965 a Spitalului Republican de Traumatologie și Ortopedie cu 110 paturi, precum și construcția celui de-al doilea bloc al spitalului, vor servi drept bază pentru deschiderea unui Institut de Ortopedie, Traumatologie și Protezare.”

SRTO și P – epicentru al traumatologiei și ortopediei din Moldova

Deja la 6-8 decembrie 1965, conform ordinului nr. 253 al ministrului Ocrotirii Sănătății Nicolae Testemițanu, în incinta SRTO și P s-a desfășurat primul seminar cu medicii traumatologi și ortopezi din republică.

La 31.01.1966, ministrul Ocrotirii Sănătății al RSSM N. Testemițanu a semnat un ordin prin care determina obiectivele și perspectivele dezvoltării serviciului în următorii ani apropiați. În ordin se subliniază că SRTO și P, condus de Boris Strelețchi, are misiunea să analizeze, să organizeze și să dirijeze dezvoltarea serviciului respectiv în republică.

Pe 29 iunie 1966, Sovietul Miniștrilor al RSS Moldovenești a adoptat hotărârea nr. 328 cu privire la construcția unei clădiri noi pentru ateliere, crearea sectorului experimental.

Spitalul de Traumatologie și Ortopedie (STO) al Ministerului Ocrotirii Sănătății al RSSM

La 9 iunie 1975, ministrul Ocrotirii Sănătății al RSS Moldovenești Chiril Draganiuc a emis ordinul nr. 397, prin care modifică denumirea a 20 de instituții medicale din Moldova. La punctul 1.14 citim:

„Spitalul Republican de Traumatologie, Ortopedie și Protezare se va numi Spitalul de Traumatologie și Ortopedie al Ministerului Ocrotirii Sănătății al RSSM și, în corespundere cu scrisoarea nr. 02-8/229 din 24 aprilie 1975 a Ministerului Ocrotirii Sănătății al URSS, va fi păstrat ca instituție de sine stătătoare pe contul bugetului republican, stabilindu-i-se statele de personal medical și de altă destinație conform normativelor de state în vigoare ale secțiilor traumatologico-ortopedice ale staționarelor spitalicești”.

Atelierele de proteze, prin ordinul nr. 558-70 din 27.08.1975 al ministrului Ocrotirii Sănătății al RSSM, au fost transferate în subordonarea Ministerului Asigurărilor Sociale al RSSM.

În octombrie 1977 ni s-au transmis clădirile în care IMSP SCTO activează și în prezent. Către 1 ianuarie 1978, în republică a crescut considerabil numărul paturilor de profil ortopedic și traumatologic – până la 1.465 – pe contul deschiderii secțiilor specializate în spitalele orașenești și raionale. Funcționau deja secții de traumatologie de sine stătătoare nu numai în orașe, ci și în centrele raionale Briceni, Dubăsari, Cahul, Camenca, Orhei, Rezina, Râbnîța, Râșcani, Slobozia și Soroca. Asistența medicală în cazurile de traumă se acorda 24 din 24 de ore în cabinetele, secțiile și punctele traumatologice, chirurgicale și de asistență urgentă din toate orașele și raioanele republicii.

La 31 ianuarie 1978, Boris Strelețchi a depus cerere și, prin ordinul ministrului Ocrotirii Sănătății al RSSM, a fost eliberat din funcția de medic-șef al STO, rămânând să activeze în calitate de medic ordinator în secția nr. 1.

Câteva luni mai târziu, în postul vacant de medic-șef al STO a fost numit Niciolae I. Dolghi, transferat din funcția de medic-șef al Spitalului central raional Ceadâr-Lunga.

În același răstimp a fost inițiată construcția unui spital nou, la Malina Mică. În 1981 s-a reușit elaborarea argumentației tehnico-economice a proiectului.

Spitalul Clinic de Traumatologie și Ortopedie (SCTO)

Prin 1982, Spitalul de Traumatologie și Ortopedie, care servea, chiar de la începutul activității sale, ca bază clinică a catedrei Traumatologie, Ortopedie și Chirurgie de Campanie, printr-un ordin al ministrului Ocrotirii Sănătății, a fost denumit oficial Spitalul Clinic de Traumatologie și Ortopedie (SCTO), spune fostul medic-șef adjunct al instituției Boris Donțov.

Pe data de 23 februarie 1983 a fost prezentat colectivului noul medic-șef al SCTO – Clementie Codreanu. Prin 1984 au început lucrările de proiectare a noilor capacități ale SCTO la Malina Mică. Conform argumentării tehnico-economice, elaborate pe timpul lui N. Dolghi, se prevedea edificarea unui complex

spitalicesc cu 540 de paturi-locuri, unei policlinici pentru 500 de vizite pe zi, încăperi pentru serviciile paraclinice, administrație. Prin 1990-1991 au demarat lucrările de construcție a primei tranșe, care includea blocul Centrului de Leziuni Termice cu 70 de paturi și secția Complicații septice în ortopedie și traumatologie cu 50 de paturi, săli de operație, policlinica.

În 1993, în fruntea SCTO a fost numit medicul Nicolae Mihul. Pe ordinea de zi a apărut în mod imperios problema păstrării spitalului și a colectivului, care acumulasă o bogată experiență de muncă în domeniul ortopediei și traumatologiei.

La 28 martie 1995, Legislativul a adoptat Legea nr. 411, prin care a conturat structura și principiile fundamentale ale sistemului de ocrotire a sănătății în țară. Legea prevedea că sistemul respectiv se constituie din unități curativ-profilactice, sanitaro-profilactice, sanitaro-antiepidemice, farmaceutice și de altă natură. Legea a stabilit că instituțiile medico-sanitare pot fi publice sau private și că instituția medico-sanitară publică se instituie prin decizia Ministerului Sănătății și Protecției Sociale, cum se numea el atunci, sau a administrației publice locale. Pe 28.02.1998, Parlamentul a adoptat Legea nr. 1585-XIII cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală.

La 23 mai 2003 a fost adoptată Legea nr. 173, prin care Legislativul a introdus un șir de modificări în legea din 1995. Ministerul de resort acum e denumit Ministerul Sănătății al Republicii Moldova. Această lege prevede, că statul Republica Moldova le garantează cetățenilor săi apărarea intereselor lor în domeniul ocrotirii sănătății prin sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală. În articolul 20 al legii modificate se spune: „**Asigurarea obligatorie de asistență medicală** reprezintă un sistem, garantat de stat, de apărare a intereselor populației în domeniul ocrotirii sănătății prin constituirea, din contul primelor de asigurare, a unor fonduri bănești destinate acoperirii cheltuielilor de tratare a stărilor condiționate de survenirea evenimentelor asigurate (maladie sau afecțiune)”.

Menționăm, că în această perioadă, secțiile de Traumatologie și Ortopedie de la majoritatea spitalelor centrale raionale au fost închise, păstrându-se numai cele din centrele județene. Capacitatea spitalului nostru a fost redusă până la 240 de paturi, baza lui tehnică, materială, precum și aparatajul sunt uzate și nu se reînnoiesc cu mici excepții. În ultimii ani s-au întreprins măsuri legislative, economice, medicale pentru reformarea sistemului de sănătate. De la 1 ianuarie 2004 se implementează asigurările obligatorii de asistență medicală, se schimbă statutul instituțiilor medicale. Deci, 2003 a fost ultimul an al medicinei bugetare în Republica Moldova.

Instituția Medico-Sanitară Publică “Spitalul Clinic de Traumatologie și Ortopedie” (IMSP SCTO)

Prin ordinul nr. 379 din 25 noiembrie 2003 al Ministerului Sănătății al Republicii Moldova, STO a fost reorganizat în Instituția Medico-Sanitară Publică „Spitalul Clinic de Traumatologie și Ortopedie” (IMSP SCTO). Funcția de medic-șef a fost denumită *director general*.

La 26 noiembrie 2003, prin ordinul nr. 331 al Ministerului Sănătății al Republicii Moldova, a fost aprobat statutul Instituției Medico-Sanitare Publice „Spitalul Clinic de Traumatologie și Ortopedie” (IMSP SCTO). În primăvara anului 2010, Ministerul Sănătății al Republicii Moldova a anunțat un concurs pentru suplinirea funcției de director general al IMSP SCTO. Au depus documentele doi pretendenți. La 29 martie 2010, ministrul Sănătății al Republicii Moldova Vladimir Hotineanu a emis ordinul nr. 42 cu următorul conținut:

„În temeiul articolului 4 alineat 2-prim al Legii ocrotirii sănătății nr. 411 din 28 martie 1995, procesului-verbal din 24 martie 2010 al Comisiei de concurs pentru ocuparea funcției vacante de director general al Spitalului Clinic de Traumatologie și Ortopedie, prevederilor punctului 8 al Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Sănătății, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 777 din 27 noiembrie 2009, emit următorul **ordin**:

1. Dl Anatolie Taran, învingător în concurs, se numește în funcția de director general al Spitalului Clinic de Traumatologie și Ortopedie, începând cu 29 martie 2010”.

În luna martie 2011, în incinta unei clădiri renovate, a fost deschisă secția nr. 3 „Reabilitarea funcțională în traumatologie și ortopedie”, în care există condiții bune pentru munca personalului medical și pentru acordarea asistenței medicale calitative pacienților în conformitate cu standardele sanitaro-epidemiologice. Secția dispune de 20 de paturi, amplasate în trei saloane cu suprafața totală de 111 m², ceea ce corespunde normativelor în vigoare. 10 paturi sunt funcționale, dotate cu bare de protecție. Secția acordă

tratament recuperator pacienților cu maladii ale aparatului locomotor de origine posttraumatică, degenerativ-distrofică, în statusuri postintervenții ortopedice chirurgicale după restabilirea continuității osoase, în deficiențe de atitudine și aliniament, în deficiențe cauzate de imobilizări impuse cu sechele posibile: redori articulare, contracturi musculare și retracții musculo-ligamentare.

În luna septembrie 2012, în activitatea serviciului de vertebrologie a fost implementată tehnica minim-invazivă de denervare a articulațiilor fasetare vertebrale cu utilaj medical de performanță, finanțat din fondul de dezvoltare și modernizare a prestatorilor publici de servicii medicale. Au fost efectuate primele 4 operații.

Pe data de 28 martie 2013, în cadrul IMSP SCTO a fost inaugurată prima Bancă de țesuturi și celule umane din Moldova. La eveniment au fost prezenți prim-ministrul Republicii Moldova Vlad Filat, ministrul Sănătății Andrei Usatâi, directorul general al CNAM Mircea Buga, directorul Agenției de Transplant Igor Codreanu, directorul general al IMSP SCTO prof. Anatolie Taran și alți savanți și colaboratori ai instituției.

Au fost realizate un șir de măsuri complexe, înscrise în Planul strategic de dezvoltare a IMSP SCTO pentru perioada 2010-2017, care se încadrează în cerințele Politicii Naționale de Sănătate în țară. Este asigurată realizarea standardului de bună calitate. Sporește numărul intervențiilor chirurgicale cu aplicarea metodelor și procedeele moderne avansate. Se respectă prevederile contractului cu CNAM referitor la acordarea asistenței medicale după profiluri. Cresc veniturile instituției, ele formându-se din alocațiile CNAM, sumele obținute de la serviciile contra plată, alocațiile Ministerului Sănătății al Republicii Moldova și din alte surse, cum ar fi granturile.

Toate acestea, în opinia noastră, demonstrează concludent, că instituția, deși pe parcursul a celor 50 de ani de existență s-a confruntat cu greutăți enorme, cu pericolul periodic de a fi lichidată, a progresat neconținut în albia profesionalismului, ceea ce îi asigură în continuare bunul nume și recunoștința populației țării noastre.